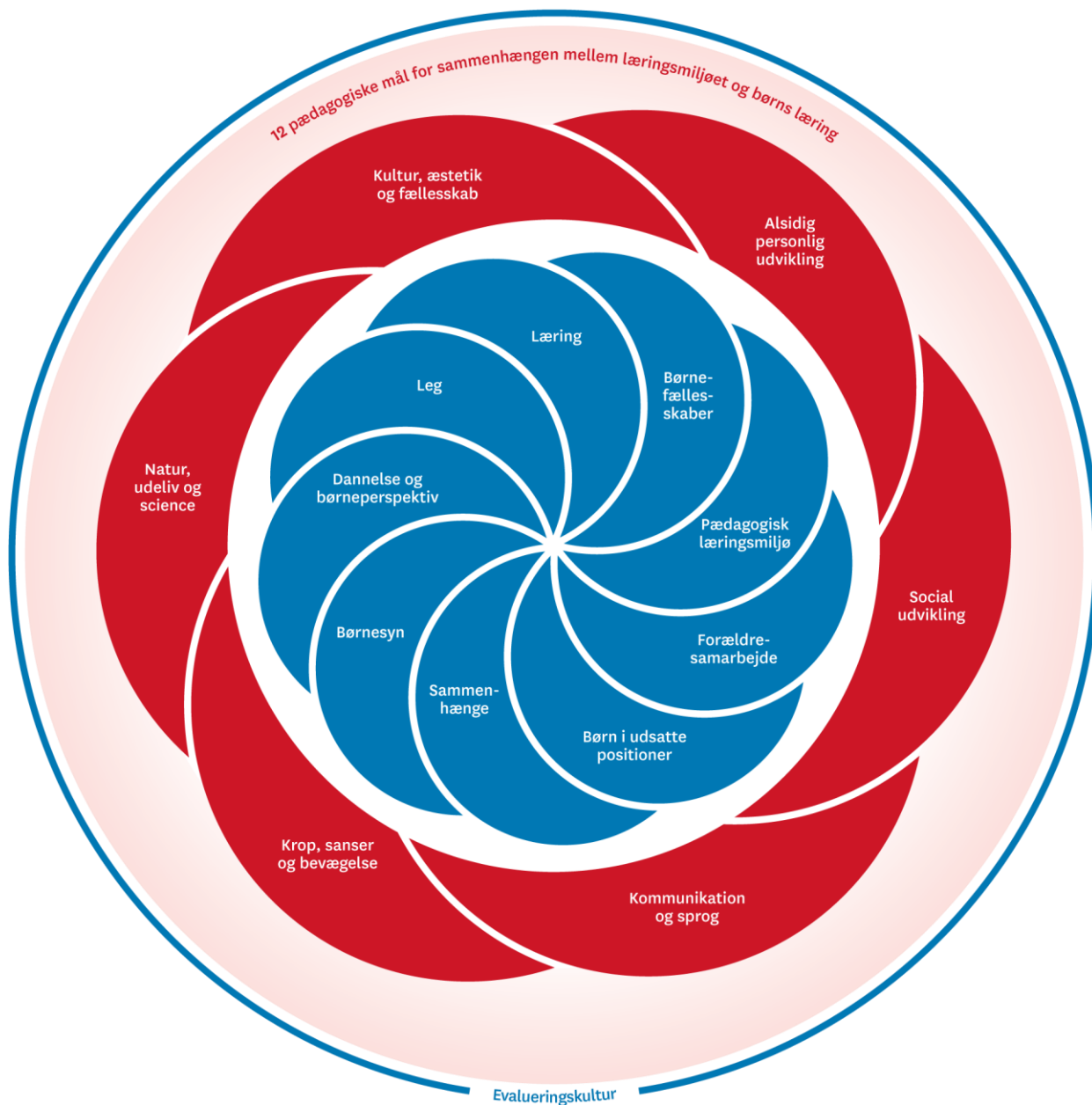

Pædagogisk læreplan for Børnehaven Mælkevejen 2019

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Hvem er vi?

Børnehaven Mælkevejen - en lille børnehave med skovbus

Mælkevejen er en lille hyggelig børnehave midt på Amager med plads til 43 børn i alderen 2,10 og frem til skolestart. Vi er så heldige, at have en del af en trelænget gård i Tokkekøb Hegn ved Hørsholm. Her kører 2 voksne og 12 børn til dagligt, hvor de udnytter de fantastiske oplevelser i den grønne natur - det kan være alt lige fra, at børnene samler kastanjer og fanger haletudser i søen, til at de laver snobrød på bålet eller finder insekter i skovbunden. Som barn er man afsted med bussen til hytten en uge ad gangen hver 3. uge. Man er afsted med sin aldersgruppe, for at deltage i aldersvarende aktiviteter. Bussen finder også vej til Dyrehaven, ZOO, stranden, museer eller andre steder. Det er vigtigt for os, at børnene får en god omverdensforståelse og et kendskab til nærmiljøet. Det giver os større muligheder at opleve kulturelle seværdigheder, når vi hurtigt kommer rundt med vores bus. Vi siger derfor ofte ja til gratis arrangementer, hvad enten de tilbydes i lokalmiljøet eller på Kronborg i Helsingør. Det er en eventyrlig bus, der sikrer os en spændende og et meget alsidigt børnehaveliv. Når skovbussen er kørt, kan der være op til 31 børn tilbage i børnehaven og gode rammer til at fordybe sig i leg.

I Mælkevejen har vi over længere tid fokuseret på relationer. Vi går op i børnenes trivsel, leg og læring, og gennem nærvær, anerkendende pædagogik og omsorg sætter vi rammerne for en meningsfuld udvikling. Vores pædagogiske fundament tager afsat i vores fælles styrkede relationskompetence, som vi har fokuseret på over nogle år. Alle pædagoger er uddannet i ICDP, niveau 1. ICDP er et internationalt sensitiveringsprogram, der gør relationerne stærkere og forståelsen større. Det pædagogiske personale har alle videofilmet deres egen relationskompetence i samspil med børn. Videoen kan bruges som læringsmateriale, når man vil vide mere om sig selv i samspillet med barnet. Vi vil gerne blive endnu bedre til at vide filme vores samspil. Da det er ressourcefokuseret feedback man får, oplever man også en større arbejdsglæde, da alt det gode man gør, springer i øjnene på en selv og støtter op om den positive tilgang og udvikling. Dette gøres for at opnå et trygtere og mere nærværende miljø for børnene, der skaber læring. "Trygge hjerner lærer bedst"- og med den forståelse forsøger vi at skabe et trygt udviklings- og læringsmiljø, der rummer alle børn.

Vi tror på, at medbestemmelse og demokrati skaber et bedre fællesskab og har derfor møder, hvor børnene inddrages i aktiviteter, ideer og evaluering. Vi tror på, at vi er med til at skabe livsparate børn, der med god robusthed kan være en del af fællesskabet. Både som det eksisterer lige nu, men også at tage ansvar for, hvordan det også kunne se ud med deltagende og ansvarsfulde medborgere. Vi er det fællesskab, som vi skaber og agerer i. Derfor ser vi det vigtigt, at give børnene muligheder for at deltage, afprøve og få gode erfaringer med fællesskaber og hvad det vil sige, at være i et. Vi vil gerne vise børnene, at det kræver et stort ansvar at være i fællesskaber. Men netop dette er også med til at gøre den enkelte signifikant

Pædagogisk grundlag

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** "Det at være barn har værdi i sig selv".- Vi bestræber os på at gå i børnehøjde for at forstå børnenes handlinger og bevæggrunde. Vi prøver at få den positive intention bag adfærden belyst. På den måde kan vi bedre støtte op om en mere hensigtsmæssig adfærd. Det kan betyde, at vi i konflikter ikke skælder ud for at fx slå med en skovl, men i stedet for stopper den uhensigtsmæssige adfærd, trøster de implicerede for derpå at forstå, hvilket ønske der lå bag. Det er vigtigt ikke at få børnene til at føle sig forkerte, men i stedet for hjælpe dem på vej til bedre at kunne udtrykke sig i forhold til ønsker og følelser. Det at kunne mærke sine følelser og turde være i dem, ser vi som en fordel. I børnehavealderen er de oftest ureguleret ift fællesskabet. Det er det vi vil hjælpe dem med, så børnene kan gro og have gode oplevelser og forventninger til hinanden.
- **Dannelse og børneperspektiv.** "Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse". Vi ser børnene som selvstændige aktører i eget liv og støtter dem i at udvikle dette i børnehaven via selvhjulpethed og ansvar. Vi inddrager dem i planlægningen af vores pædagogiske månedstemaer, og har dem med i evalueringen af disse. Børnene i Mælkevejen skal føle sig hørt, set og forstå de er en vigtig del af fællesskabet. Vi tror på at ejerskab også skaber ansvar og omvendt. Også derfor er de medbestemmende i madplanen. Døren til køkkenet er altid åbent og vores køkkendame modtager gerne forslag til menuen, så alles favoritterter bliver nydes samlet i børnehaven.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Vi prioriterer børnenes leg og gør meget for at respektere dens form og udfoldelse. Vi har lavet frugtcafe efter den daglige tur på legepladsen. Dette er for at tilgodese den vigtige leg og at børnene ikke skal opleve for mange opbrud over legen, som en børnehave i forvejen består af. Vi har hele dage i børnehaven, hvor børnene kan lege uforstyrret, formiddag og eftermiddag. Her er det vores rolle at støtte op om legen, det vil sige forstå hvilken rolle vi skal indgå i, alt efter om vi skal lege med, observere for at blive klogere på barnet og børnegruppen. Som noget nyt har vi på baggrund af børnenes zone for nærmeste udvikling lavet legemanuskripter, som støtter op om nærværende udvikling. Det kan fx være cafe-legen, hvor der er en legkasse med tilhørende artefakter i, et skriv om rammesætning og legeproces samt fokusord for legen. På denne måde støtter vi børnene i at lege rollelege. Vi viser dem det ved konkret at

lege med dem. Det gør vi indtil legen er blevet integreret i barnets eget legerpertoire. De kan herved bevidst lege rollen og inddrage andre børn samt andre handlemuligheder i selve legen. Tegn på målet er, når vi oplever barnet på eget initiativ iværksætter legen, bruger fokusordene og rammesætningen i nye sammenhænge og uden vokseninddragelse. Det styrker barnets legekompeter, sproglige udvikling samt evnen til fordybelse. Vi har netop sat fokus på dette, da vi oplevede, at der var en svindende andel af rollelege i børnehaven.

- **Læring.** "Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret." Læringen sker i de trygge relationer, hvor hjernen kan åbne sig og modtage nye indtryk og erkendelser. Netop derfor arbejder vi på at få nære relationer til alle børn, og vi gennemgår børnenes voksenrelationer jævnlgt for at få alle ind i en nærhedszone. Er der børn, som ikke er i vores nærhedszone retter vi opmærksomhed på barnet og indsamler stjernestunder. Vi har erfaret, hvordan denne øvelse med fokus på stjernestunder for det enkelte barn øger et ressourceblik og skaber en nærværende relation.
- **Børnefællesskaber.** "Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for." Som noget nyt er vi begyndt at arbejde i aldersopdelte grupper. Det giver mening, når der skal planlægges aktiviteter for busholdet, men også hjemme, hvor vi oplever, at det styrker relationerne. Der er en fast voksen på aldersgruppen i samarbejde med anden voksen, som følger barnet gennem årene i børnehaven. Dette skaber kontinuitet og tryghed for både børn og voksne. Det giver samtidig børnene flere muligheder for at lege og skabe relationer med de andre jævnaldrende fremfor man stueopdeler et lille hus. Til frokost sidder vi i aldersintegrerede og faste grupper, da vi ønsker de yngre skal spejle sig i de ældre og lære om bordmaner og selvhjulpethed. Vi opfordrer alle til at hjælpe hinanden, ikke blot til frokost men på ture, i garderoben og under leg.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** "Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring". Vi har et godt voksenmiljø, og vi tror på, at det er os som rollemodeller, der sætter standarder for den gode stemning, rummeligheden og tilliden. Vi øver os på at blive bedre til at stille os undrende overfor hinanden. På den måde udfordres vi på vores pædagogik og finder fælles fodfæste. Vi stiler efter et godt læringsmiljø gennem hele dagen i en variation af strukturerede aktiviteter og børnenes egen leg. Herved bliver de inspireret og får mulighed for videreudvikle, hvad der betyder mest for dem. De får også muligheden for at opleve sig selv i flow. En tilstand, som oftest opstår i børnenes lege, hvor de fordyber sig og bliver tilpas udfordret til hele tiden at holde fokus. En læringsramme, der bedst sættes, når vi har kendskab til den individuelle zone for nærmeste udvikling. Vi er bevidste om legezoner og har skabt tydelighed omkring legemuligheder. Ved morgenstund sætter vi legetøj frem, så det er inspirerende og nemt at gå til. Vi har sat rollelege på programmet, da vi gerne vil udvide deres handlemuligheder og derved øge deres legekompeter. Det gør vi ved at gå forrest og sammensætte nogle grupper på baggrund af behov og relationer. De skal lege ud fra et legemanus, som den voksne har sat. Det er en fin balancegang mellem målet og plads til børnenes egne processer.
- **Forældresamarbejde.** "Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring". Vores forældrepartnerskab er velfungerende, og vi oplever stor gensidig tillid. Vi lytter til forældrene og har på forældremøder ofte punkter, hvor de inddrages og skal tage stilling til udfordringer fra en pædagogisk hverdag. Sidste efterår fik de cases, som de løste i små grupper og diskuterede bagefter. Dette dannede grundlag for nye

retningslinjer i børnehaven. Til næste forældremøde bliver forældrene bedt om at brainstorme på, hvordan vi bedst udnytter ressourcer ift forældresamarbejdet. Vil de have flere korte overleveringer, flere forældresamtaler eller samlet møder med generelt indhold. Vi vil gerne fortælle små daglige stjernestunder, så forældrene oplever, at deres barn bliver set. Alle dage er det bare ikke muligt, da vi oftest er i gang med en leg eller værende i relation med et barn. Det kan derfor godt være man henter uden at få en anekdote med sig hjem. Vi prioriterer nærværet med børnene, og denne fordybelse værner vi om. Vi opfordrer forældrene til at se de daglige billeder af dagen på kbh barn, så der kan tales om det hjemme. Har man som forælder brug for samtale, er vi altid åbne for at finde en tid i kalenderen til en rolig dialog uden børneleg foran skosnuden. I vores børnehave har man en opstartssamtale samt en 5 års statussamtale. Vi har netop på et forældremøde besluttet at en 4 års samtale også skal være en mulighed for forældrene, hvis der er behov midtvejs i børnehavetiden. Til forældresamtaler kan man i Mælkevejen opleve at blive spurgt til de hjemlige rammer og værdier. De er vigtigt for os at vide, hvordan forældrene oplever barnet og i høj grad, hvordan det mon er at være barn hos jer?

- **Børn i udsatte positioner.** "Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter." Det er vores opgave at tilbyde et læringsmiljø, der giver alle børn deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Når børnehaven er med til at skabe eller vedligeholde udsatte positioner, er det vigtigt vi får kigget på, hvordan det er sket og hurtigt får skabt nogle nye positioner, der tilgodeser udvikling og læring. Vi skal sørge for at alle børn har lige muligheder for at deltage i fællesskabet. Dette kan kræve en differentieret tilgang til børnene, hvilket kan betyde at børn oplever det samme barn få nogle goder, som før i tiden ville være set som uretfærdigheder. Hos os arbejder vi i stedet på at få en forståelse for hinanden og tro på at ingen bliver snydt. Man får det, som man har brug for. Nogle gange har andre brug for mere end dig selv. Det er et samfundssind vi gerne vil opfordre til. Vi sørger for at få hvert enkelt barns ressourcer og styrker italesat fx gennem fortællinger af stjernestunder. Vi kan have fokus på et barn og indsamle stjernestunder for at dele dem i personalegruppen, så vi sammen får styrket det positive blik
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Overgang bliver prioriteret højt i Mælkevejen. Vi besøger alle børnenes kommende skoler. Det gør vi for at støtte op om den kommende forandring, der for mange er krydret med nysgerrighed og uvished. Vi gør det så velkendt som muligt, for at overgangen skal blive let og spændende. Gennem det stærke samarbejde med Sundby Øster Skole har vi udarbejdet en kanon for lege, aktiviteter og sange, så noget af indholdet for de nye, er kendt. I efteråret inden skolestart bliver der udarbejdet en udviklingsprofil, en 5 års status, som peger på, hvor vi skal fokusere pædagogisk inden barnets overgang. Vi sammenholder fokuspunkter for hele 5 årsgruppen og giver fællesskabet et fælles udviklingspunkt. Dette arbejdes der med i dagligdagen og på de dage, hvor alle kommende skolebørn samles. Dette vælger vi oftest at gøre i forbindelse med ture ud af huset. Vi har en overnatning i hytten for de kommende skolebørn. Her får børnene en oplevelse af at mestre noget helt særligt, som de kan tage med sig i overgangen til skolestart. Mange af de yngre glæder sig til denne forårs-overnatning, som et symbol på at være stor og klar til at træde videre ud i verden. De børn vi sender i skole er velkomne til vores sommerfest i hytten, som foregår i august. Det er et glædeligt gensyn. Som noget nyt har vi indført spaghetti-aften i september for dem, som er gået ud. Dette er en fin

sløjfe at binde og en god evaluering til os omkring overgangen, og om hvorvidt vi har sat vores skibe solidt i søen.

En anden overgang, som er lige så vigtig, er indkøring af nye børn. Vi vægter indkøring af nye børn højt, da tryghed og omsorg er altafgørende for en god oplevelse med børnehaven. Et nyt børnehaveliv er vigtigt, og vi bestræber os på at gøre den første tid så tryk som muligt. Inden barnet starter, kommer posten med brev med tegninger fra børn. Der står også, hvilket symbol man har på skuffe og garderobe og hvem, der er indkører familien. Første dag er man på besøg en times tid eller to med sin voksen hjemmefra. Dagen efter har man måske lyst til at blive der til spising. Mor eller far kan efter behov trække sig tilbage og nyde en kop kaffe i personalestuen eller gå en tur alt efter, hvilke ønsker man selv har og hvad der er bedst for barnet. Børn er forskellige, og derfor ser vi også mange forskellige indkøringer, men vi har altid en fast voksen, der kun har til ansvar at tage sig af familien den første uge. Efter den første uge kommer der også andre voksne på banen, så det nye barns sociale horisont langsomt udvides. Det er vigtigt at skabe tryghed og lære det nye barns og dets familie at kende, derfor vil man også blive spurgt om familiens konstruktion, måder at være sammen på og hvordan man det er at være barn i familien.

Vi håber, at der vil blive skabt en tillid og rum for god dialog og vi besvarer gerne alle de spørgsmål, man kan have. Vi er blevet bevidste om, at det kan være noget af et spring, især for forældrene at sige farvel til vuggestue og goddag til børnehavelivet. Der er færre voksne, flere nuancer, begyndende eksperimenteren med sprogbruget og øvelse på de sociale samspil, som kan gøre ondt, gøre godt og forvirre en del. Vi sætter en ære i at guide børnene bedst mulig i deres første prøvelser i de sociale sammenhænge.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskabe

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I vores hus er rammerne fleksible, forstået på den måde, at det er børnene, der danner fællesskabet og ER børnehaven. Vi former vores hverdag og struktur efter den børnegruppe, som vi har. Vi tænker på børnenes behov og kan lide at tænke i muligheder for at få børnene til at indgå og føle sig som en signifikant del af fællesskabet. Man må selvfølgelig gerne sove lur, indtil der ikke er behov for det længere. Man må også få lov til noget, de andre ikke må, hvis der er et behov for den enkelte. Det kan fx være at der er et barn, der har brug for at øve sig på ansvar og profiterer godt af voksenrelationen, dette kan komme til udtryk i, at denne dækker bord med den voksne i nogle uger. Vi kan lave om på rutiner og strukturer, såfremt det kommer børnegruppen til gode. Vi tilrettelægger projekter og aktiviteter, så det rammer børnenes interesser og nærmeste udviklingszone. Det er også derfor, at vi ofte arbejder i aldersinddelte grupper. Hver alderstrin har deres 2 primærvoksne. 1, som er primær gennem alle årene frem til skolegang og 1 som bliver i aldersgruppen. Dette er for at skabe genkendelighed, kontinuitet og godt kendskab til den enkelte og familien. Det er også for at skabe godt kendskab til alderen og de funktioner den har at varetage.

Dannelse er for os at gøre børn klar til det samfund som de skal være en del af, men også som de har ansvar for at medvirke i og påvirke på egen måde. Det, som vi oplever er, at børn gennem børnehavelivet skal øve sig på at regulere sig selv i forhold til fællesskabet. Børnehaven er en god arena for at øve fællesskabskompetencer, hvilket stiller store krav til det pædagogiske personale om at skabe et fællesskab med gode værdier og meningsfulde sammenhænge. Det er vigtigt, at børnene oplever meningen med at hjælpe, tage ansvar, yde omsorg og bidrage til det gode fællesskab. Det er denne kultur, som vi er ansvarlige for. Det er hverdagspædagogikken dette kommer til udtryk i. Det er i garderoben, når vi skal ud, at vi kan vise, hvordan vi hjælper hinanden eller lader barnet kæmpe med at tage sko på. Det er de små succeser der tæller. Selvfølgelig vokser i takt med alle de udfordringer, der gennemleves i et trygt miljø. Vi er ved børnenes side og guider dem til at løse deres opgaver selv. Vi er opmærksomme på at anerkende, det kan være svært, men også støtte dem i troen på, at de selv kan løse det. Vi giver børnene opgaver dagen

igennem for at skabe robuste børn, der har erfaring med, hvordan de kan overkomme hverdagens udfordringer. F.eks. ved frokost har vi fokus på selvhjulpethed, netop for at give barnet en bevidsthed om at mestre sit liv. Børn fra de starter hælder allerede op i deres glas fra kander, smører brødet selv og indgår i ligeværdige dialoger ved frokostbordet.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi arbejder ud fra et ønske om, at vores børn får godt kendskab til lokalmiljøet. Derfor benytter vi ofte de omkringliggende tilbud, både inde- og udendørs. Vi bruger legepladser i området, kirkegården, frugthandleren og besøger årligt kirken for at få en børnegudstjeneste af den lokale præst. Da vi er ekstra heldige at have en bus, har vi den mulighed at besøge hele Sjælland, så vores børn får besøgt Holger Danske, Nationalmuseet, Virum trafiklegeplads og mange brandstationer osv. Vi har desuden ZOO kort og kan derfor besøge dyrene, når vi har lyst.

Vi bliver ofte inviteret til gratis forestillinger i lokalområdet og Amagers Børnekulturhus er et sted, som vi ofte besøger til leg og klatring i den skønne arkitektur.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Vi har som før nævnt en fleksibel børnehave og indretter gerne rum efter målgruppen. Vi havde en gruppe børn, der var meget optaget af at bygge LEGO og magneter, og et rum, som kunne inddrages. Vi registrerede på brugen af rummet og fandt derpå ud af, at det kunne benyttes mere hensigtsmæssigt i forhold til børnenes ønsker. Vi fik indrettet et stort, lyst LEGO rum fuld af muligheder for at konstruere. Vi havde også et lille depotrum, som vi lavede vi om til stillerum med bøger og bogstaver. Ændrer behovene sig i børnegruppen, så er vi indstillet på at lave nye læringsmiljø. Vi kan mærke, hvis projekter opstår på baggrund af børnenes egne ønsker, så giver det mening at justere. Ejerskab, motivation og glæden er højere, end hvis det er vores egne ideer. På den måde passer børnene også bedre på det, da vi oplever, at de føler et større ansvar. Børnene skal opleve, at det er deres børnehave!

De seks læreplanstemaer og børnehaven Mælkevejen

Her i Børnehaven Mælkevejen har vi fundet en metode at højne vores pædagogiske kvalitet. Vi har udarbejdet et årshjul af projekter, der udspringer af et velovervejet pædagogisk fundament, som vi har beskrevet i en SMTTE model. Det er tilbagevendende temaer, der bygger på kultur, pædagogiske sammenhænge og traditioner. Vi sørger for, at hvert tema indeholder mange af de læreplanstemaer, som børnegruppen har behov for at gøre sig bevidste om. Herunder vil vi vise, hvorledes vi arbejder med fastelavn.

Vi ønsker at benytte os af muligheden for at mangfoldiggøre børnenes perspektiver og stille os normkritiske til det, som kan virke som sandheder. Det er jo oplagt at tale om identiteter, styrker og svagheder, når vi iklæder os superhelte kostumer og drømmer os til nye kompetencer. Superhelte og prinsesser har måske også svagheder?! – Og hvad mon de øver sig på? Vi gør børnene bevidste om, at vi alle øver os på noget, og vi alle har vores styrker. Vi dykker ned i materiale fra Ministeriet for Ligestilling og udfordrer børn på de stereotype opfattelser af køn og normer. På denne måde får børnene et fint kendskab til filosofiske tanker, identitet og fællesskab. Vi har allerede erfaret, hvordan børnene i Mælkevejen udviser rummelighed overfor forskelligheder. Til fastelavnsfesten var en dreng udklædt som prinsesse og ingen undrede sig, som vi i andre sammenhænge har oplevet det. Dette ser vi som et tegn på et godt og mangfoldigt læringsmiljø med plads til alle. Det er et tegn på, at vi er godt på vej mod vores mål. Vores mål er ikke et fastlagt sted at være, men i højere grad det at være i processen med børnene og tage de nærværende dialoger, som ligger lige for.

Mål: Skabe et mangfoldigt fællesskab, der bygger på tillid og rummelighed

Sammenhæng: Fastelavn er en fest fra gamle dage, hvor de nød at udklæde sig og udligne de sociale skel, der på normalvis begrænsede folkets handlinger. Som i en normkritisk pædagogik overskred man også her normaliteter i fejringen.

Tiltag: Vi leger med udklædning, roller og identiteter gennem rammesatte rollelege og eventyr. Vi udfordrer den normale opfattelse af kategorier, udfolder og vender ting på hovedet. Vores pædagogiske tilgange er strukturerede lege, hvor vi gennem legemanuskripter får udfordret den gængse forestilling og tilført nye perspektiver og handlemuligheder.

Tegn: Når børnegruppen udviser større rummelighed overfor mangfoldigheden og får større legekompeter i rollelegen via legemanuskripterne.

Evaluering: Vi evaluerer på personalemøder. Vi har både overordnet mål, som beskrevet ovenfor, men hvert år vil der ligeledes være individuelle børn, som er i fokus og har egne mål for læring. Vi tilpasser projektet, så det giver mening i forhold til børnegruppen og, det som vi har taget med os af viden fra evalueringen.

De 6 læreplanstemaer arbejder vi struktureret med i løbet af vores temaer i årets løb. Barnets **alsidige, personlige udvikling** har vi i hverdagspædagogikken som en grundsten i vores pædagogiske fundament. Gennem fokus på selvhjulpenhed i det daglige og rummeligheden for fællesskabet får barnet mulighed for at udvikle sig personligt og alsidigt. Efter vi er begyndt at være bevidste om en normkritisk tilgang, gør dette sig i højere grad gældende. Ved fastelavntemaet om vinteren er der særlig fokus på identifikationer, normer og stereotyper. Ved samme tema får vi igen fokuseret på barnets **sociale udvikling**, da vi tilrettelægger lege, legegrupper og særlige manuskripter til at tilegne sig særlige legekompeter, der kan støtte op om den videre leg på egen hånd. I hverdagens rutinepædagogik er der masser af social udvikling i det vi alle indgår i et fællesskab og store forventninger hertil. Gennem vores brug af **sprog** og særlige sensitive **kommunikation**, som vi har tilegnet os gennem ICDP kurserne, har vi i den pædagogiske praksis god adgang til at sætte rammen om det psykiske miljø. Vi er rollemodeller, der går forrest og vores måde at kommunikere på forplanter sig i børnenes handlinger og sprog. Vi benytter sproget til fx at håndtere følelser, der kan være svære at identificere sig med som barn. Gennem en eksternalisering oplever barnet at blive frataget det store ansvar fra handlingen på identitetsniveau. Vi kan fx sige: "Det var da pokkers med den bil du har i hånden, nu ville den lige i hovedet på Eigil igen. Kan du lige bede den om at parkere her i stedet for?" På denne måde oplever vi, at det er nemmere for barnet at korrigere sin adfærd uden at føle skyld eller skam. Dette kræver som tidligere nævnt, at man som voksen skal have en forventning om, at der lå en positiv intention bag adfærden. Denne oplevelse af **krop og sanser** bliver justeret og italesat alt efter barnets udvikling og forståelse. Vi arbejder til daglig med kroppen i vores store pudrum, hvor der er plads til at hoppe fra vindueskarme, ribber og lave forhindringsbaner. Vi prioriterer et fysisk lokale i vores børnehave og ser det som en god mulighed for at lære om egne og andres grænser, at kunne aflæse hinandens mimik og kropssprog. At kunne regulere egne handlinger herefter er det, som man også øver sig på. I hytten har vi selvsagt en masse af fysiske udfoldelser i form af skovbundens ujævnheder, bakketoppe og tovbanen, som udfordrer alle aldre i at kravle op og ned. I den mere stille ende af skalaen har vi prøvet meditation og yoga. Dette er for at kende sin krop, også når den er i ro og i fokus. Sanserne bliver dagligt pirret, da vi har madordning og bolledej, kylling i karry og kanelbrød dufter i huset, når man kommer ind. Sanserne er ligeledes i

brug, når vi følger årets gang i skoven på tæt hold. Her er det uundgåeligt ikke at bruge sanser og krop til at forstå, hvilken årstid vi er i, og hvad det betyder. **Naturliv og science** bliver en integreret del både af den daglige praksis men også i temaer, da vi i høj grad planlægger ud fra kulturelle værdier og naturens cyklus. Vi har et årligt tema med genbrug, hvor børnene lærer om bl.a bæredygtighed.

Kultur, æstetik og fællesskab bliver sat i tema, som et kunstprojekt, som januar byder på efter vi er tilbage og har hilst på hinanden ved nytårskur. Vi har haft en kunstner til at hjælpe os igennem de to sidste års temaer om form og farver. Produktet har været nogle smukke malerier, hvor læreprocessen har været nem at følge. Vi følger årets kulturelle udtryk og fejrer fastelavn med klip og tøndenedslagning, påske med påskebord og påskeæg, julen fejres med fest, luciaoptog, julefrokost og prædiken. Hele året knytter sig op på tradition og værdier.

Og vi kan mærke, at vores værdier som pædagogfaglige fyrtårne er i god udvikling. Det er en spændende proces, der formes og gives liv til af børnene omkring os.
